

Hegedűs Anita – Koltai Zsuzsa – Nagy Magdolna

**MÚZEUMLÁTOGATÁSI SZOKÁSOK ÉS TAPASZTALATOK AZ
ÓVODAPEDAGÓGUS, TANÍTÓ ÉS KÖZÖSSÉGSZERVEZÉS ALAPSZAKOS
HALLGATÓK KÖRÉBEN**

Absztrakt

A tanulmány a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, valamint a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület Múzeumandragógiai Tagozata együttműködésében 2024 novembere és 2025 februárja között megvalósult országos kvantitatív kutatás részeredményeit mutatja be. A rétegzett mintavételre épülő online kérdőíves vizsgálat 11 magyarországi felsőoktatási intézmény 14 karán, közösségszervezés, óvodapedagógia és tanító alapszakos hallgatók körében tárta fel a múzeumlátogatási szokásokat, preferenciákat, valamint a múzeumi tanulás felsőoktatási gyakorlatba való beágyazottságát. A tanulmány arra fókuszál, hogy a három képzési terület hallgatói között milyen különbségek azonosíthatók a múzeumlátogatási szokások és motivációk, valamint a digitális múzeumi tartalmak használata tekintetében. Az eredmények szerint a válaszadó hallgatók múzeumlátogatási preferenciáit az élményalapú tanulási formák iránti nyitottság jellemzi, ugyanakkor a három képzési terület között eltérő mintázatok figyelhetők meg. A hallgatói bevonódás erősítése érdekében indokolt a múzeumok és a felsőoktatási intézmények közötti együttműködések fejlesztése, a múzeumi kínálattal kapcsolatos információk hatékonyabb eljuttatása a hallgatókhoz, valamint a hallgatói igényekre reflektáló, részvételre ösztönző múzeumi programok kialakítása mind a szabadidős múzeumlátogatások, mind a felsőoktatási gyakorlatba integrált múzeumi tanulás tekintetében. Különösen fontos a pedagógus- és közösségszervezés képzésekben részt vevő hallgatók múzeumi tanulással kapcsolatos módszertani felkészítése annak érdekében, hogy későbbi szakmai tevékenységük során képesek legyenek felkelteni a múzeumok iránti érdeklődést, valamint ezeket az intézményeket tanulási színtérként bevonni munkájukba.

Kulcsszavak: felsőoktatás- múzeum együttműködés; múzeumlátogatási szokások; múzeumi tanulás

Bevezetés

Magyarországon a múzeumpedagógiai kutatásoknak komoly hagyománya van, ugyanakkor az egyetemisták körében végzett átfogó vizsgálatok eddig kevésbé terjedtek el. Noha egyes vidéki egyetemek tekintetében készültek korábban felmérések (pl. Pécsi Tudományegyetem: Reisz, 2019; Szegedi Tudományegyetem: Hegedűs, 2016; Hegedűs, 2024), országos lefedettségű vizsgálatra mindeddig nem került sor. Ezen hiányosság felszámolását tűzte ki célul a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ és a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület Múzeumandragógiai Tagozatának együttműködésében lebonyolított, „A felsőoktatásban

tanuló hallgatók múzeumokkal kapcsolatos igényeinek és tapasztalatainak feltárása” című, a 2024-2025-ös tanév őszi szemeszterében óvodapedagógus, tanító és közösség-szervezés alapszakos hallgatók körében, rétegzett mintavételre épített országos kérdőíves kutatás.

A 2024 novembere és 2025 februárja között elérhető online kérdőívet 453 fő töltötte ki 11 felsőoktatási intézmény összesen 14 karáról. (A kutatásba bevont felsőoktatási intézményeket lásd az 1. sz. mellékletben.) A kitöltők többsége a Pécsi Tudományegyetemen (170 fő) és a Szegedi Tudományegyetemen (97 fő) folytatja tanulmányait. A kitöltők 42,4%-a közösség-szervezés alapszakon tanul, 41,9%-a óvodapedagógus, 15,7%-a pedig tanítóképzésben vesz részt. A kérdőívet nappali (66,6%) és levelező (33,4%) tanulmányi rendben tanulók töltötték ki, akik közül legtöbben első (36,9%) és második (37,2%) évfolyamra jártak, a harmadévesek aránya 23,7% volt, míg a kizárólag a tanítóképzésben releváns negyedéves hallgatók aránya 2,2%. A válaszadó hallgatók körében a nők felülreprezentáltak (91,8%), ami hasonlóságot mutat a pedagógusképzésben tanulók nemi arányával (5% férfi, 95% nő) (Felsőoktatási Információs Rendszer, n.d.).

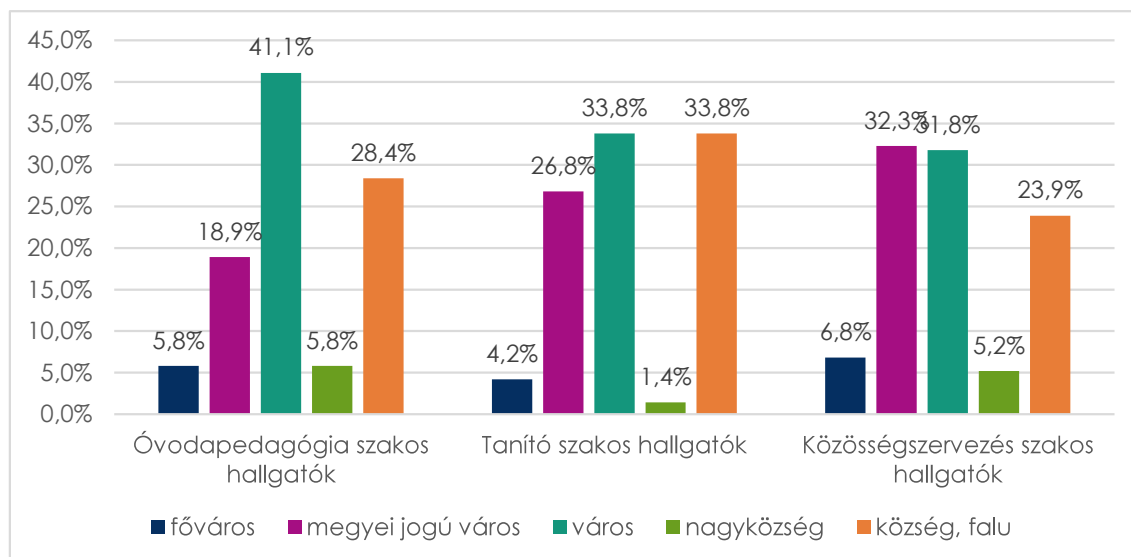
„A felsőoktatásban tanuló hallgatók múzeumokkal kapcsolatos igényeinek és tapasztalatainak feltárása” című kutatás online kérdőíve öt nagy tematikus egységbe rendezve, 56 kérdést tartalmazott. A kérdőív a demográfiai adatokat követően az egyéni múzeumhasználat olyan jellemzőit vizsgálta, mint a múzeumlátogatási gyakoriság, motivációk és preferenciák, a múzeumlátogatást akadályozó tényezők, az online múzeumi tudásközvetítéssel kapcsolatos preferenciák és felhasználói szokások, valamint a szabadidőeltöltés jellemzői. A kérdőív harmadik tematikus egysége feltárta, hogy a hallgatók tanulmányaiban, illetve a felsőoktatási intézmények által szervezett szabadidős programokban miként és mennyiben kap szerepet a múzeumi tanulás, illetve az egyetemek és muzeális intézmények közötti együttműködés. A kérdőív negyedik tematikus egysége a hallgatók múzeumokkal kapcsolatos attitűdjeinek, a múzeumok hallgatói megítélésének, valamint a múzeumi kommunikáció hallgatói visszajelzések alapján azonosítható jellemzőinek vizsgálatára irányult. A kérdőív ötödik tematikus egysége a hallgatók múzeumokkal, illetve múzeumi programokkal kapcsolatos igényeire vonatkozó kérdéseket tartalmazott. Az átfogó vizsgálat eredményei közül jelen tanulmány kizárólag a hallgatók múzeumlátogatási szokásaira és preferenciáira fókuszál és szakok szerinti bontásban elemzi a kutatásban részt vett hallgatók által adott válaszokat.

A kutatásban részt vett hallgatók demográfiai adatai szakok szerint

A válaszadó hallgatói populációra jellemző, hogy állandó lakhelyük elsősorban község vagy vidéki város. A fővárosi állandó lakhellyel rendelkezők aránya egyaránt elenyésző a kutatásba bevont óvodapedagógus (5,8%), tanító (4,2%) és közösség-szervezés alapszakos hallgatók (6,8%) körében. Az óvodapedagógia és a tanító szakon tanulók nagyobb arányban jelölték meg állandó lakhelyként községet vagy nagyközséget (összesítve 34,2% és 35,2%), mint a közösség-szervezés szakos hallgatók (29,1%). Míg a

kutatásban részt vett közösség-szervező hallgatók állandó lakhelye leginkább megyei jogú város (32,3%) és város (31,8%), addig az óvodapedagógus és a tanító szakos diákok állandó lakhelye legnagyobb arányban község/falu (28,4%- 33,8%) és város (41,1%- 33,8%). (Lásd 1. sz. ábra)

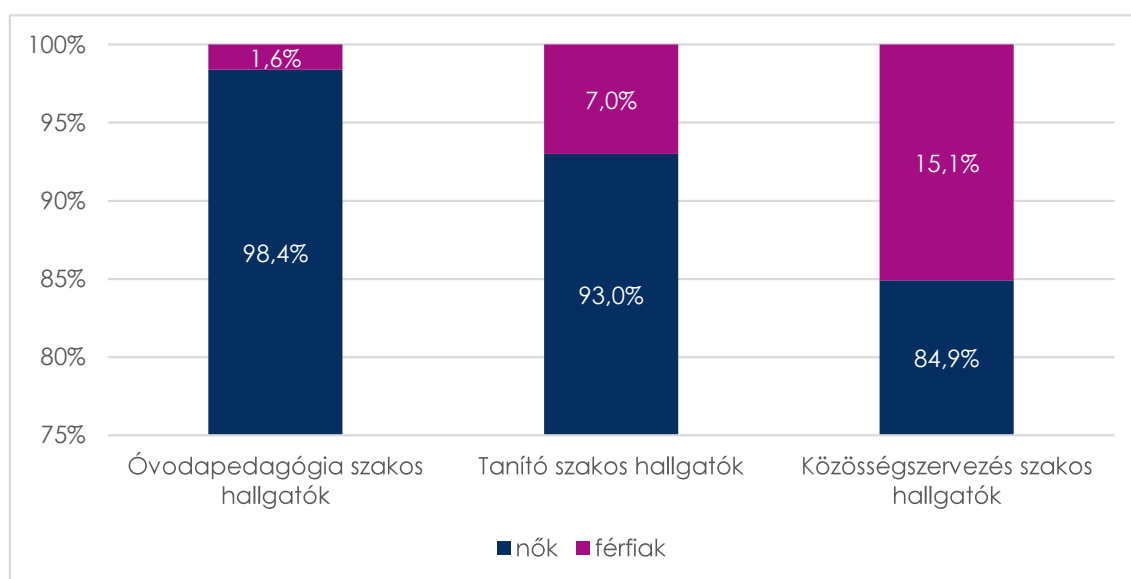
1. sz. ábra: A kutatásban részt vett hallgatók állandó lakhelye szakok szerinti bontásban (N=453)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Bár mindhárom vizsgált szakon a válaszadók között kifejezetten domináns a nők aránya, szakok szerinti bontás alapján kitűnik, hogy a kutatásban részt vett közösség-szervezés szakos hallgatók között magasabb a férfiak aránya (15,1%), mint az óvodapedagógus (1,6%) vagy a tanító szakos (7%) hallgatók körében. (Lásd 2. sz. ábra)

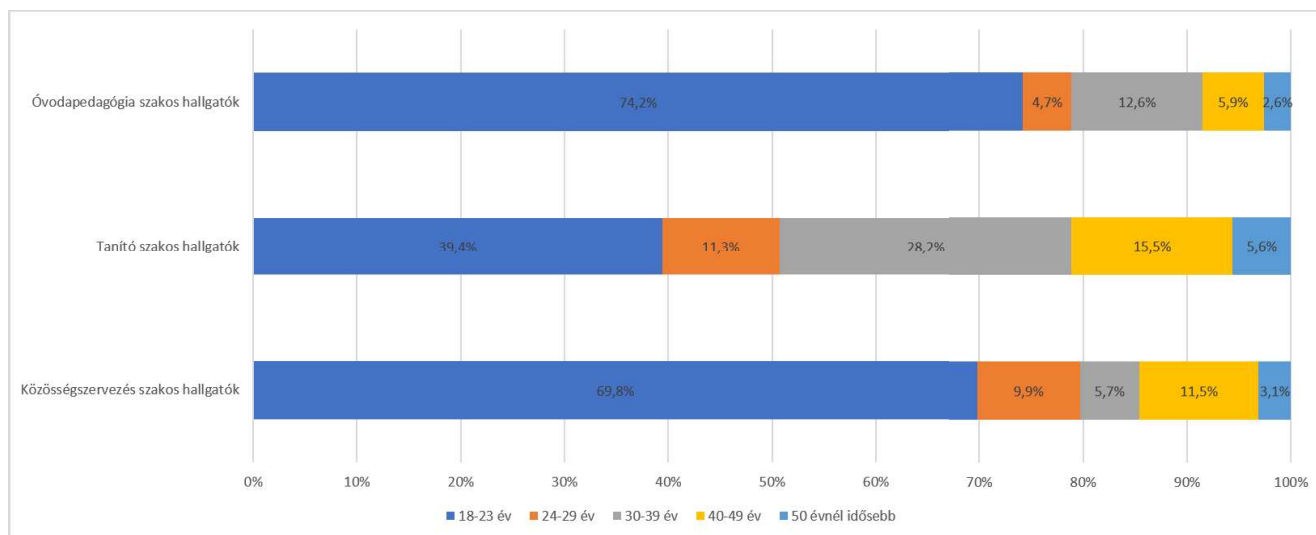
2. sz. ábra: A kutatásban részt vett hallgatók nemi megoszlása szakok szerinti bontásban (N=453)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Életkor szempontjából vizsgálva az egyes szakokon jelentős eltérést találunk a kérdőíves kutatásba bekapcsolódó hallgatók között. Míg az óvodapedagógia és a közösség-szervezés szakokon kiemelkedően magas a 18-23 év közötti kitöltők aránya (74,2% és 69,8%), addig a tanító szakos válaszadónak csupán 39,4%-a tartozik ebbe az életkori csoportba. A tanító szakos hallgatók között ugyanakkor sokkal nagyobb arányban voltak 30 éven felüli kitöltők (összesítve 49,3%), mint az óvodapedagógus és közösség-szervezés szakos hallgatóknál (összesítve 21,1% és 20,3%). A tanító szakos hallgatók körében különösen szembeötlő a 30-39 év közötti korosztály meghatározó aránya (28,2%) a másik két vizsgált szakhoz képest, hiszen ez az életkori csoport az óvodapedagógus hallgatók között csupán 12,6%-kal, a közösség-szervezés szakos hallgatók között pedig mindössze 5,7%-kal képviseltette magát. (Lásd 3. sz. ábra)

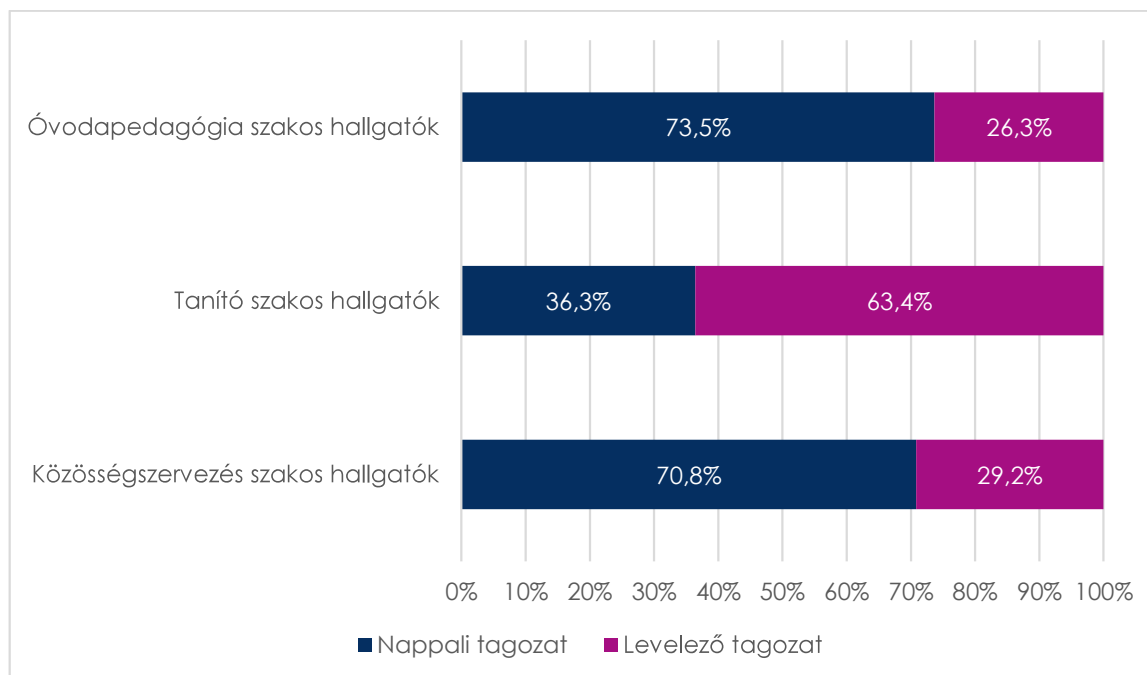
3. sz. ábra: A válaszadó hallgatók életkori megoszlása
szakok szerinti bontásban (N=453)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Az életkori megoszlás szempontjából tapasztalható különbség összekapcsolható azzal, hogy a levelező tagozatosok aránya jóval magasabb a kérdőívet kitöltő tanító szakosok körében (63,4%), mint az óvodapedagógus (26,3%) és a közösség-szervezés szakos hallgatók (29,2%) között. (Lásd 4. sz. ábra).

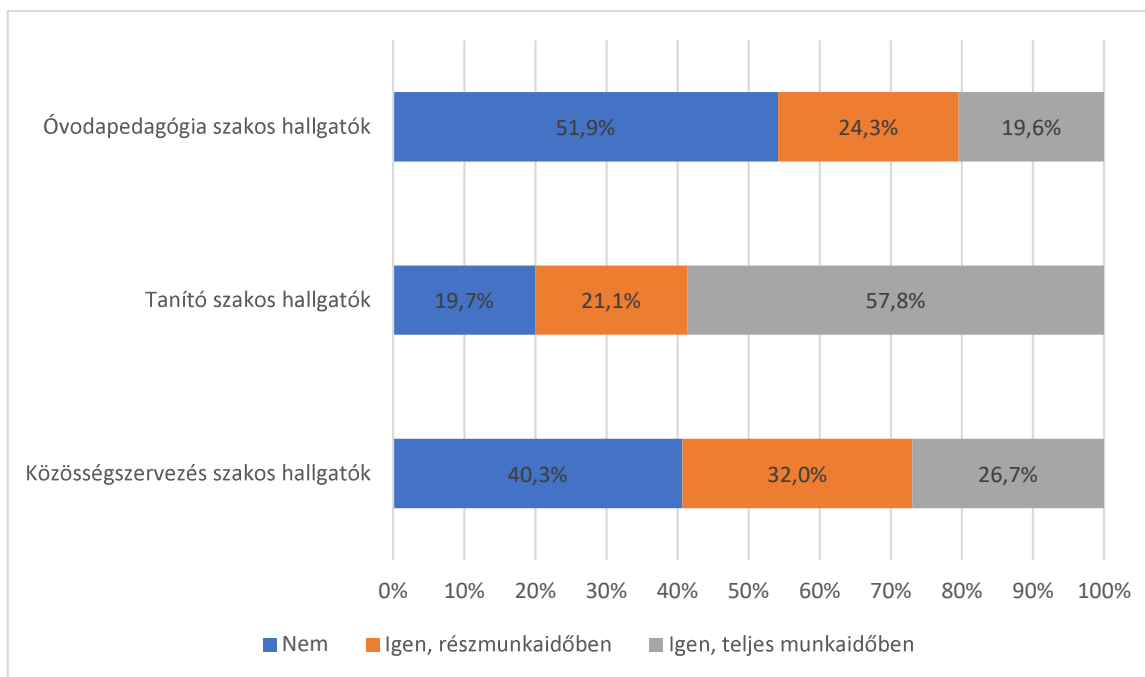
4. sz. ábra: A kutatásban részt vett hallgatók megoszlása szakok és tagozat szerint (N=453)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Az életkor és tagozat szerinti megoszlás mellett érdemes megvizsgálni az egyes szakokon a válaszadó hallgatók munkavégzési aktivitását is. Nem meglepő a fentiek alapján, hogy a tanító szakos hallgatók körében nyilatkozták azt a válaszadók legnagyobb arányban (57,8%), hogy tanulmányaik mellett teljes munkaidőben dolgoznak. (Ez az arány az óvodapedagógus hallgatók körében mindössze 19,6%, a közösség szervezés szakos hallgatóknál pedig 26,7% volt). A kérdőívet kitöltők körében a tanulmányaik mellett nem dolgozók aránya az óvodapedagógus hallgatók között volt a legmagasabb (51,9%), a közösség szervezés szakos hallgatóknál ez 40,3%, a tanító szakos diákoknál pedig 19,7% volt. (Lásd 5. sz. ábra).

5. sz. ábra: A tanulmányok melletti munkavégzési aktivitás megoszlása a kutatásba bevont hallgatók körében szakok szerinti bontásban (N=451)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Szintén az életkor és tagozat szerinti megoszlásban az egyes szakok között tapasztalható eltéréssel van az összefüggésben, hogy a kérdőívet kitöltő tanító szakos hallgatók körében jóval magasabb a gyermekkel rendelkezők aránya (47,9%), mint akár az óvodapedagógus (19,1%), akár a közösségszervezés szakos (15,1%) hallgatók között.

Az egyes hallgatói csoportokra jellemző demográfiai jellemzőket érdemes szem előtt tartani a múzeumlátogatási gyakoriságra és motivációkra vonatkozó kutatási adatok értékelése során.

Múzeumlátogatási gyakoriság a közösségszervezés, óvodapedagógus és tanító szakos hallgatók körében

Az eredmények bemutatása során az óvodapedagógus, a tanító és a közösségszervezés szakos hallgatók adatai elkülönítve kerülnek elemzésre annak érdekében, hogy feltárhatók legyenek a különböző képzések hallgatói között megjelenő hasonlóságok és eltérések.

A múzeumlátogatási aktivitás kapcsán a következő gyakorisági kategóriákból választhattak a kitöltők: évente 12 alkalomnál gyakrabban, évente 7-12 alkalommal, évente 3-6 alkalommal, évente kétszer, évente egyszer, 2-5 évente, kevesebb, mint 5 évente egyszer, soha.

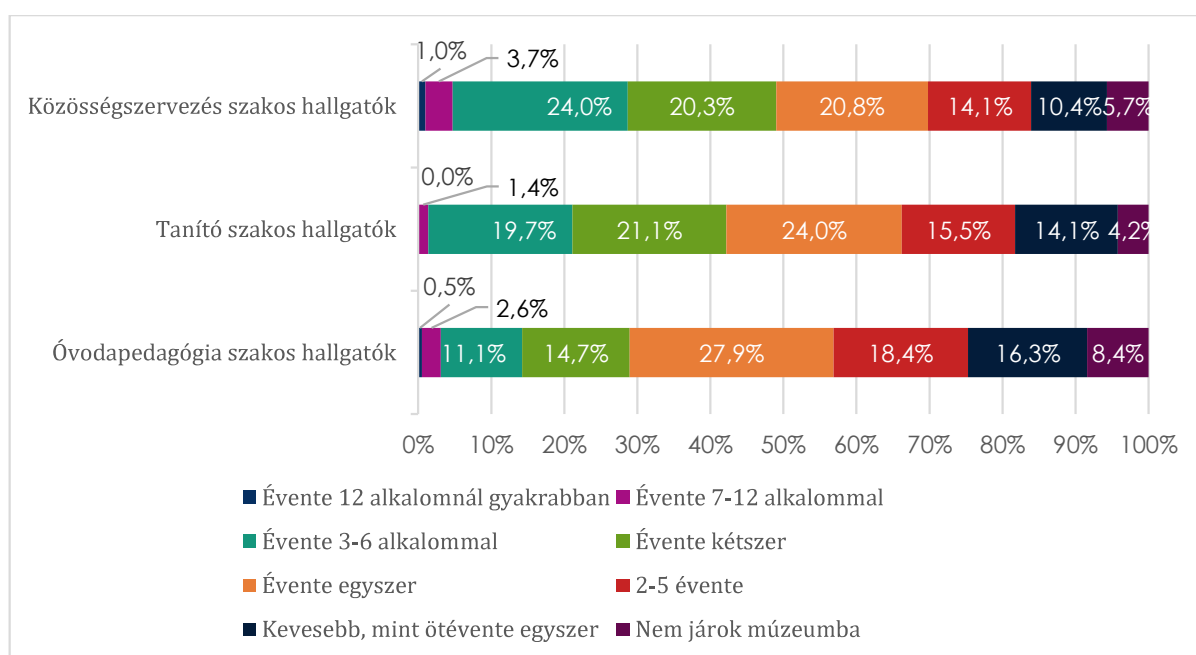
A kérdőívet kitöltő közösségszervezés szakos hallgatók 24%-a évente 3-6 alkalommal, 20,3%-a évente kétszer, 20,8%-a pedig évente egyszer jár múzeumba. Egynegyedük (24,5%) ritkábban, mint évente egyszer, míg 5,7%-uk soha nem látogatja ezeket az intézményeket.

A kutatásba bevont, tanító alapszakon tanulók 24%-a évente egyszer, 21,1%-uk évente kétszer, 19,7%-uk pedig évente 3-6 alkalommal jut el múzeumba. A kérdőívet kitöltő tanító szakos hallgatók 29,6%-a ritkábban, mint évente, 4,2%-uk pedig egyáltalán nem keresi fel a muzeális intézményeket.

A kérdőívre válaszoló óvodapedagógus hallgatók többsége évente egy alkalommal jut el múzeumba (27,9%). A közösségsszervezés és tanító szakos hallgatókkal összevetve, az óvodapedagógus hallgatók között alacsonyabb azoknak az aránya, akik évente 3-6 alkalommal (11,1%) vagy évente kétszer (14,7%) látogatnak el múzeumba. Kiemelendő továbbá, hogy a válaszadó óvodapedagógus hallgatók több, mint egyharmada ritkábban, mint évente jár múzeumba, 8,4%-uk pedig egyáltalán nem látogatja ezeket az intézményeket.

A kutatásban részt vett hallgatók körében tehát a közösségsszervezés alapszakosok a leggyakoribb múzeumlátogatók, legkevésbé pedig az óvodapedagógusok jutnak el múzeumokba. (Lásd 6. sz. ábra).

6. sz. ábra: Múzeumlátogatási gyakoriság a kutatásban részt vett hallgatók körében szakok szerinti bontásban (N=453)

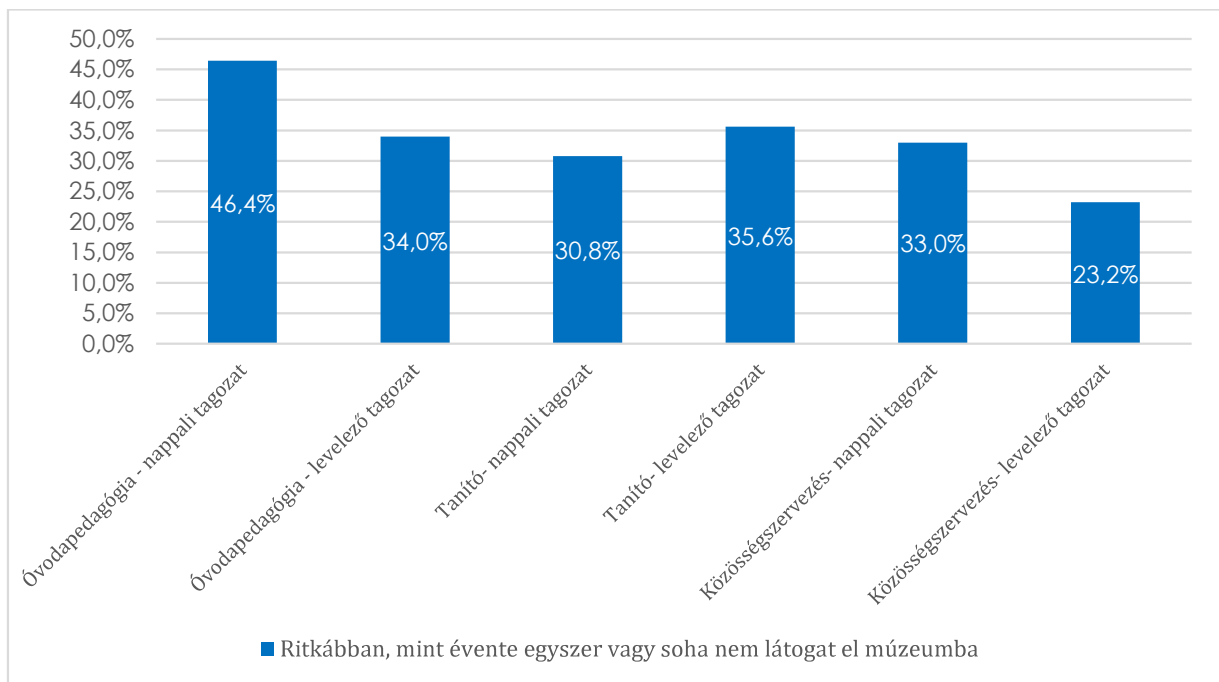
Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Az eredmények összesítése alapján megállapítható, hogy a kutatásban részt vett közösségsszervezés szakos hallgatók közel egyharmada (30,2%) a tanító szakosok több, mint egyharmada (33,8%), az óvodapedagógia szakos hallgatóknak pedig mintegy 43,1%-a nagyon ritkán (ritkábban, mint évente egyszer) vagy egy egyáltalán nem jut el múzeumba. Tekintettel arra, hogy mindhárom professzió esetében a múzeumok meghatározó szerepet tölthetnek be a módszertani repertoár bővítésében, valamint a szakmai tájékozottság és az általános műveltség folyamatos gazdagításában, a kutatás eredményei egyértelműen alátámasztják a múzeumok és a vizsgált képzeteket kínáló

felsőoktatási intézmények közötti együttműködések további erősítésének szükségességét.

A kutatásban részt vett óvodapedagógia szakos hallgatók körében különösen a nappali tagozatos hallgatókra jellemző, hogy nagyon ritkán vagy egyáltalán nem jutnak el múzeumba (46,4%), a levelező tagozatos hallgatók körében ez az arány valamivel alacsonyabb volt (34%). A tanító szakos hallgatók esetében kisebb különbség figyelhető meg tagozat alapján a múzeumba soha nem járó vagy csak nagy ritkán járó hallgatók arányában (nappali tagozaton: 30,8%, levelező tagozaton: 35,6%). A közösség-szervezés szakos hallgatók esetében – hasonlóan az óvodapedagógus hallgatókhoz – szintén jelentős a különbség a levelező és nappali tagozatos hallgatók múzeumoktól való távolmaradásában. Míg a levelező tagozatos hallgatók 23,2%-a, addig a nappali tagozatos hallgatók 33%-a tekinthető a múzeumoktól teljes mértékben vagy jelentős mértékben távolmaradónak. (Lásd 7. sz. ábra)

7. sz. ábra: A múzeumokat nagyon ritkán vagy soha nem látogató válaszadók megoszlása szak és tagozat szerinti bontásban

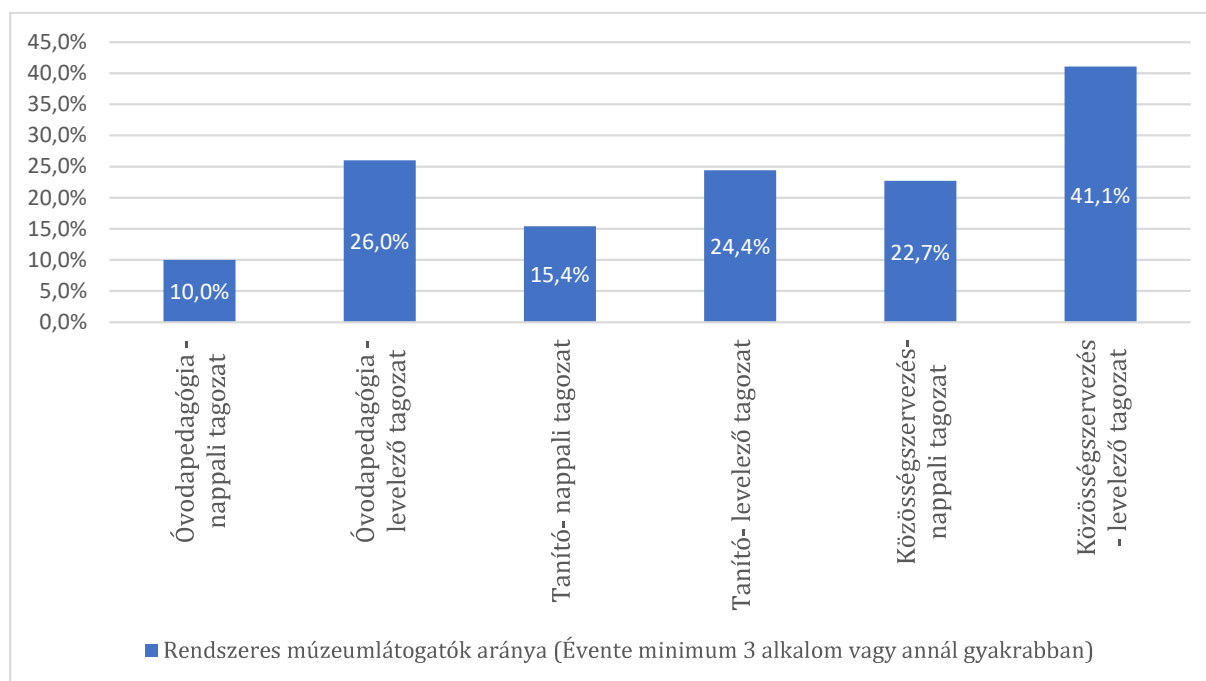

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Még inkább szembetűnő a szak és tagozat szerinti különbség akkor, ha a rendszeres múzeumlátogató hallgatók arányát összesítjük. Jelen tanulmányban rendszeres múzeumlátogató alatt értjük az évente legalább 3-6 alkalommal vagy annál gyakrabban múzeumba látogató válaszadókat. Míg a kutatásban részt vett közösség-szervezés szakos, levelező tagozatos hallgatók 41,1%-a tekinthető a fenti meghatározás alapján rendszeres múzeumlátogatónak, addig ugyanezen szak nappali tagozatos hallgatói között ez az arány csupán 22,7%. A tanító szakos válaszadók esetében a nappali tagozatosok 15,4%-a, míg a levelező tagozatosok 24,4%-a látogat rendszeresen múzeumokat. A kérdőívre válaszoló hallgatók körében az óvodapedagógus szakon tanulók között találjuk a legkevesebb

rendszeres múzeumlátogatót, a nappali tagozatos diákok mindössze 10%-a, a levelező tagozatosok 26%-a sorolható ebbe a kategóriába. (Lásd 8. sz. ábra)

8. sz. ábra: A rendszeres múzeumlátogatók arányának megoszlása a válaszadók körében szak és tagozat szerinti bontásban

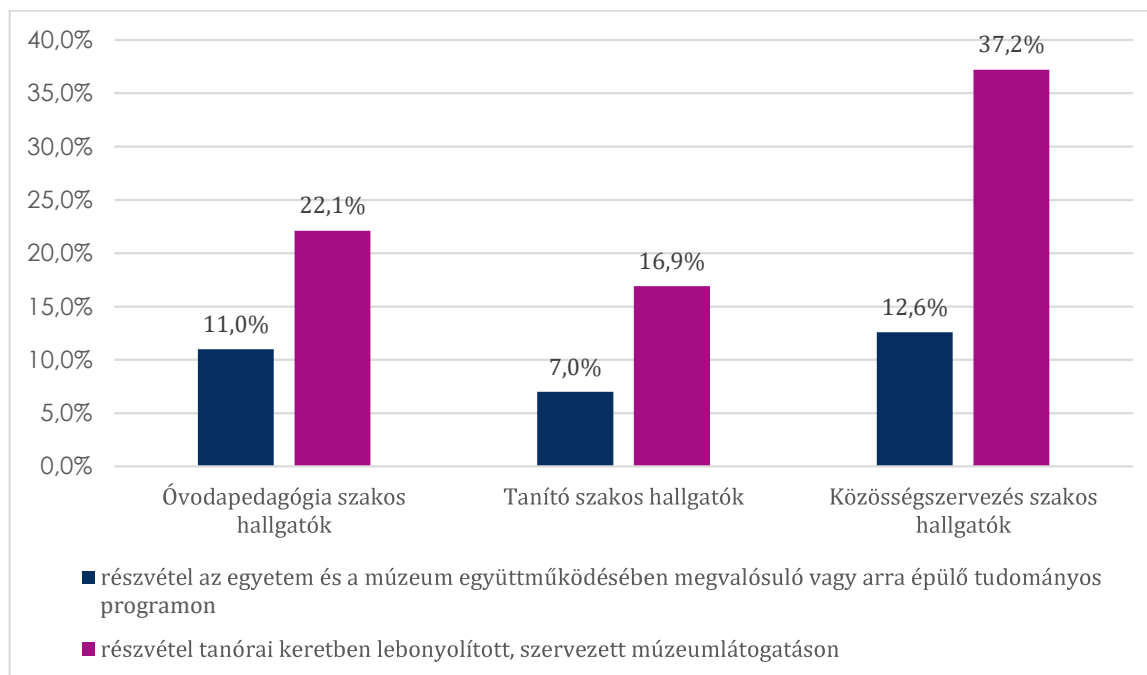

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

A múzeumlátogatási gyakoriság vizsgálata kapcsán érdemes kitérni arra is, hogy a múzeumok és egyetemek közötti együttműködésnek, illetve maguknak a felsőoktatási intézményeknek milyen szerepük van a hallgatók múzeumi kiállításokhoz és programokhoz való hozzáféréseben.

Az óvodapedagógus hallgatók 8,6%-a, a tanító szakosok 7%-a, a közösség-szervezés szakosok 12,6%-a már bekapcsolódott az egyetem és a múzeum együttműködésében megvalósuló vagy arra épülő tudományos programba. Jelenlegi tanulmányaik során a közösség-szervezés szakos diákok 37,2%-a, az óvodapedagógus hallgatók 22,1%-a, a tanító szakosok 16,9%-a vett már részt tanórai keretben lebonyolított, szervezett múzeumlátogatáson. (Lásd 9. sz. ábra)

9. sz. ábra: Hallgatói részvétel a felsőoktatási intézmény és múzeum együttműködésében megvalósuló programon, valamint a tanórai keretben megszervezett múzeumlátogatáson szakok szerinti bontásban (N=453)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Tagozatok szerint vizsgálva ugyanakkor kitűnik, hogy óvodapedagógia szakon a felsőoktatási intézmények jóval aktívabb módon vonják be a nappali tagozatos hallgatókat a múzeumi programokba és integrálják képzésükbe a múzeumokat, mint a levelező tagozatos csoportok esetében. Míg a nappali tagozatos óvodapedagógus hallgatók 11%-a számolt be arról, hogy részt vett már az egyetem és a múzeum együttműködésében megvalósuló vagy arra épülő tudományos programon, a levelezős hallgatók esetében ez csupán 2%. Még jelentősebb a különbség, amennyiben a tanórai keretben lebonyolított, szervezett múzeumlátogatáson való részvételt vizsgáljuk tagozatok szerint, hiszen míg a nappali tagozatos óvodapedagógusok körében ez az arány 30%, ugyanezen szak levelezős hallgatói közül senki sem vett még részt ilyen programon a válaszadók közül.

Míg az egyetem és a múzeum együttműködésében megvalósuló vagy arra épülő tudományos programon való részvétel kapcsán a kutatás nem tárt fel jelentős mértékű különbséget tagozat alapján a tanító szakos hallgatók körében (a nappali tagozatos hallgatók 7,7%-a, a levelező tagozatosok 6,6%-a számolt be arról, hogy részt vett már ilyen programon), a tanórai keretben lebonyolított, szervezett múzeumlátogatáson való részvétel tekintetében jelentős különbség mutatkozik. A nappali tagozatos tanító szakos hallgatók 26,9%-a, a levelező tagozatosok 11,1%-a vett rész jelenlegi tanulmányai során tanórai keretben lebonyolított múzeumlátogatáson.

A közösségszervezés szakon a nappali és levelező tagozatos hallgatók szintén közel hasonló mértékben vettek már részt az egyetem és a múzeum együttműködésében megvalósuló vagy arra épülő tudományos programokban (a nappali tagozatos diákok

13%-a, a levelezős diákok 8,9%-a számolt be erről). Kiemelendő, hogy míg az óvodapedagógus és tanító szakos hallgatók esetében jelentős különbséget tárt fel a kutatás a tanórai keretben megvalósult múzeumlátogatás tekintetében a nappali és a levelező tagozaton, a közösség-szervező hallgatók válaszaiban nem mutatkozott meghatározó eltérés. (A nappali tagozatos közösség-szervezés szakos hallgatók 39,3%-a, a levelező tagozatosok 32,1%-a vett már részt ilyen programon.)

Mivel a kutatás eltérő mintázatokat tárt fel a múzeumlátogatási gyakoriság kapcsán az egyes szakok és azon belül a tagozatok között – különösen a levelező tagozatos közösség-szervezés szakos hallgatók és a nappali tagozatos óvodapedagógus diákok között – így érdemes közelebbről is megvizsgálni, hogy az egyetemeken által nyújtott lehetőségek szerepet játszanak-e a múzeumlátogatási gyakoriság alakulásában. A keresztmetszeti vizsgálatokból kiderül, hogy a rendszeres múzeumlátogató, közösség-szervezés szakos, levelező tagozatos hallgatóknál nem a felsőoktatási intézmény által nyújtott lehetőségek növelik a múzeumlátogatási gyakoriságot. Erre a szűk metszetre (N=23) szűrve kiderül, hogy a leggyakoribb múzeumlátogató csoportból a válaszadók csupán 13%-a kapcsolódott be eddig az egyetem és a múzeum együttműködésében megvalósuló vagy arra épülő tudományos programba és 26%-uk vett már részt jelenlegi felsőfokú tanulmányai során tanórai keretben lebonyolított, szervezett múzeumlátogatáson. Ez az arány lényegesen alacsonyabb annál, mint ami az adott szak teljes hallgatói mintájára (37,2%; lásd a 8. sz. ábrát) vonatkozóan, illetve a szak levelező tagozata tekintetében (32,1%) volt megfigyelhető. Érdemes megvizsgálni ugyanezen változókat a nappali tagozatos óvodapedagógus hallgatók azon körében, akik nagyon ritkán vagy egyáltalán nem járnak múzeumokba (N=65). A keresztmetszeti vizsgálatok feltárták, hogy ebből a hallgatói csoportból 13,1% kapcsolódott már be az egyetem és a múzeum együttműködésében megvalósuló vagy arra épülő tudományos programba és 29,2%-uk vett már részt jelenlegi felsőfokú tanulmányai során tanórai keretben lebonyolított, szervezett múzeumlátogatáson. Mindkét kategóriában tehát nagyobb arányban képviseltették magukat, mint a leggyakoribb múzeumlátogató, levelező tagozatos közösség-szervezés szakos hallgatók.

Motivációk és visszatartó tényezők a hallgatók múzeumlátogatásában

A múzeumlátogatás motivációit szintén vizsgálta a kutatás. Összesen 13 múzeumlátogatási motivációt kellett értékelniük a diákoknak egy 5 fokú Likert-skálán.

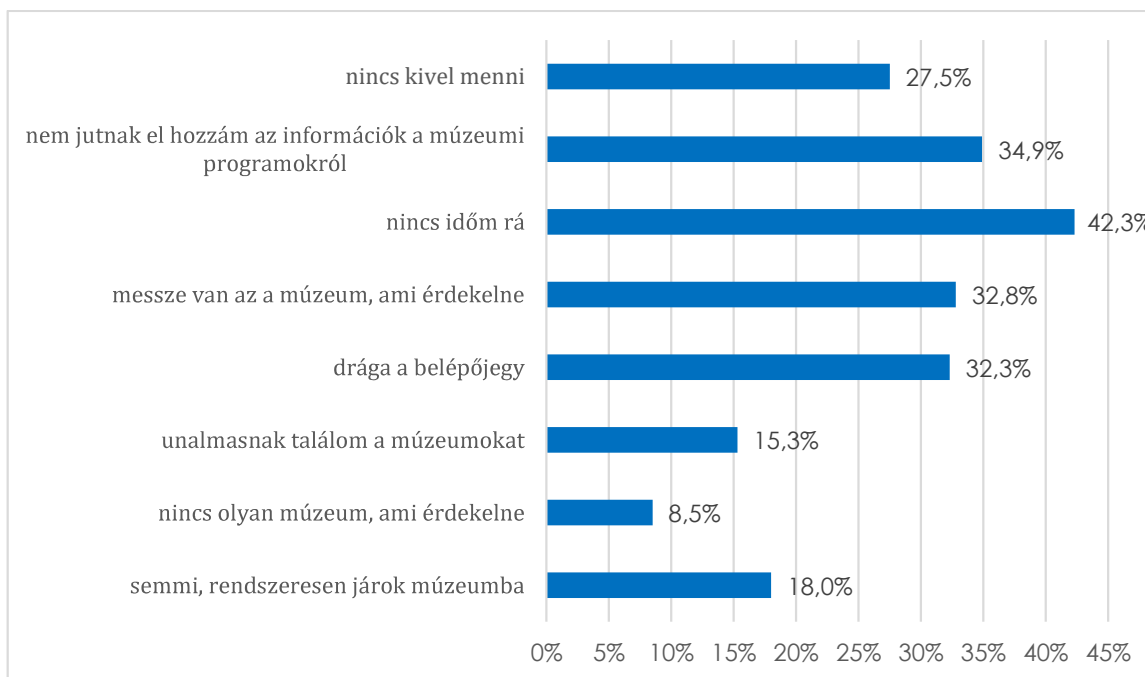
A felmérésbe bevont közösség-szervezés szakos hallgatók számára a kiállítások iránti érdeklődés, valamint a reklámok által kiváltott kíváncsiság a legmeghatározóbb motivációs faktor. Előkelő helyen szerepel a külföldi és belföldi utazások során megvalósuló múzeumlátogatás, a kikapcsolódás-feltöltődés vágya, valamint a barátokkal, családdal történő múzeumlátogatás. A legkevésbé fontos motivációs tényező a közösség-szervezés szakos válaszadók számára, hogy csak azért járnának múzeumba, hogy elmondhassák, voltak ott, illetve kutatási céllal sem látogatják ezeket az intézményeket.

A kérdőívet kitöltő tanító alapszakos hallgatókat a kíváncsiság és a külföldi múzeumlátogatás kevésbé motiválja, mint a közösség szervező diákokat, noha az ő körükben is vezető helyen szerepel ez a két motivációs tényező is. Ugyanakkor a kikapcsolódás, feltöltődés vágya erőteljesebben megjelenik náluk, mint a közösség szervezőknél. A legkevésbé jellemző motivációs elemek részükről is: a múzeumi látogatás emlegetése, a kutatási célú és kötelező órai látogatás, azonban a blockbustter-jellegű kiállítások még kevésbé motiválják őket, mint a közösség szervezőket.

Az óvodapedagógus hallgatók motivációs faktorai teljesen megegyeznek a tanító szakos diákoknál tapasztaltakkal: a kikapcsolódás, feltöltődés vágya náluk is erőteljesebben megjelenik, mint a közösség szervezőknél. A többi fő motivációs tényező hasonló, csakúgy, mint a legkevésbé motiváló tényezők, mint például az, hogy csak azért járnának múzeumba, hogy elmondhassák, voltak ott.

A kutatás vizsgálta a múzeumoktól történő távolmaradás okait is, amit a válaszadók leginkább külső tényezőkkel indokoltak. A válaszok szakok szerinti vizsgálata feltárta, hogy a közösség szervezés szakos hallgatók esetében az időhiány jelenti a legnagyobb gondot (42,3%), melyet az információk nem megfelelő áramlása (34,9%), a múzeumok távolsága (32,8%), a drága belépőjegy (32,3%) és a társak hiánya (27,5%) követ (lásd 10. sz. ábra). Bár a belső tényezők végeztek ennél a csoportnál az utolsó helyen, a múzeumokkal kapcsolatos negatív hallgatói attitűdök szórványos jelenlétére utal, hogy a kutatásban részt vett közösség szervezés szakos hallgatók 15,3%-a tartja unalmasnak a múzeumokat.

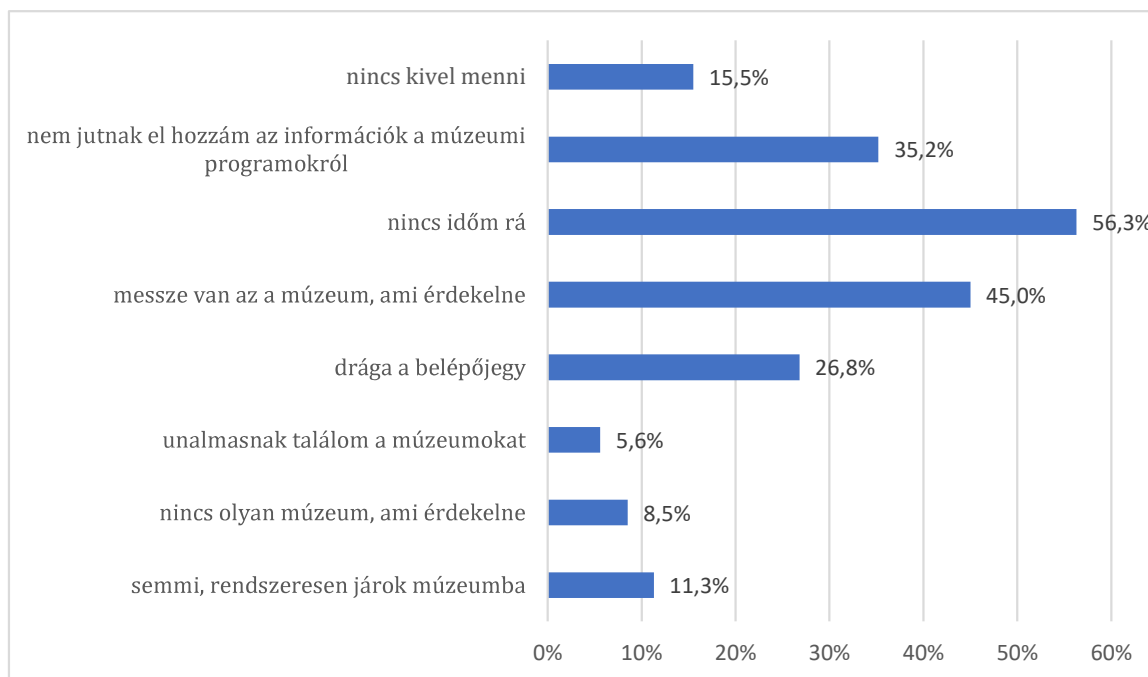
10. sz. ábra: A közösség szervezés szakos hallgatók múzeumi távolmaradásának okai (N=189)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

A tanító szakos diákok esetében kisebb különbségeket találunk a közösség-szervezőkhöz képest (lásd 11. sz. ábra). A legnagyobb távoltartó erő náluk is az időhiány (56,3%), a múzeumok távolsága (45%) és az információáramlással kapcsolatos probléma (35,2%). A belépőjegy ára náluk is a negyedik legfontosabb hátráltató tényező, a lista végén pedig esetükben is a belső tényezőket találjuk.

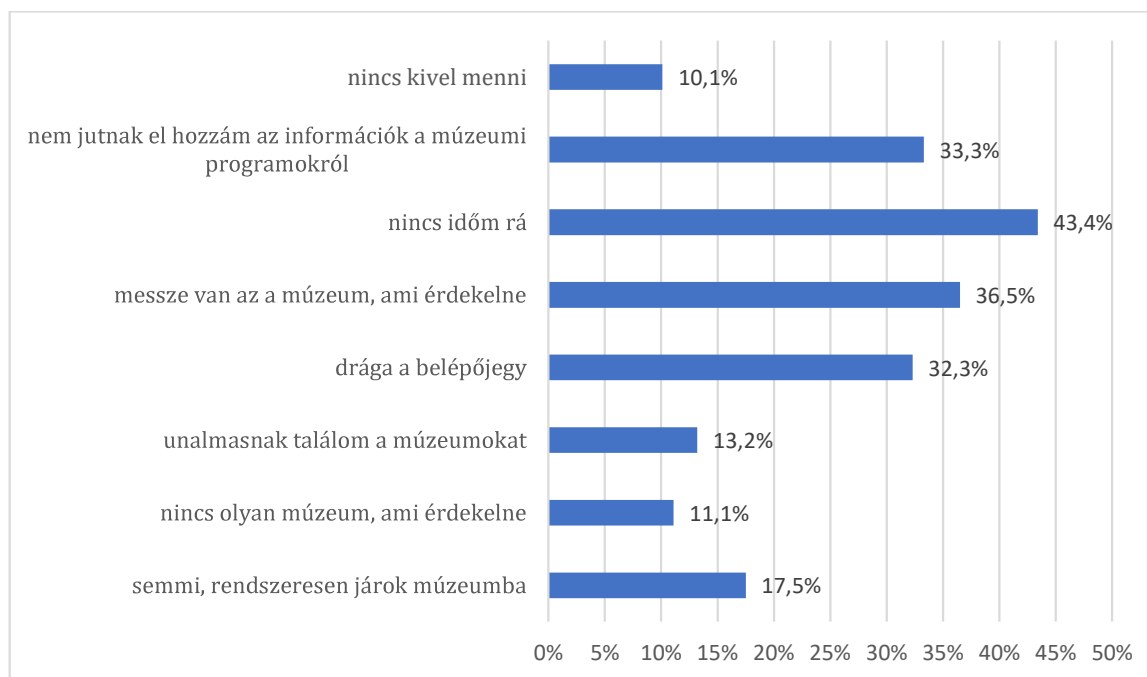
11. sz. ábra: A tanító szakos hallgatók múzeumi távolmaradásának okai (N=71)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Az óvodapedagógusok hallgatók a vezető okok között szintén kiemelten magas arányban jelölték meg az időhiányt (43,4%) visszatartó tényezőként. (Lásd 12. sz. ábra)

12. sz. ábra: Az óvodapedagógus hallgatók múzeumi távolmaradásának okai (N=189)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

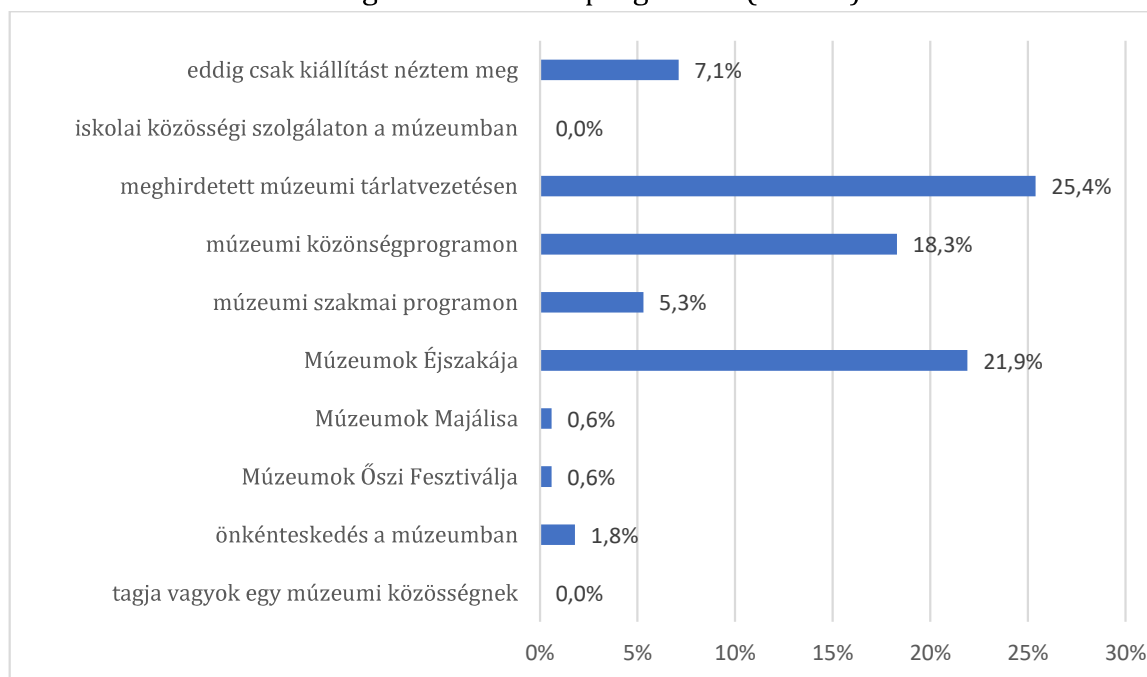
Kiemelendő továbbá, hogy a tanító szakos hallgatók magasabb arányban jelölték meg az időhiányt hátráltató tényezőként (56,3%), mint az óvodapedagógus (43,4%) és közösségsszervezés (42,3%) szakos diákok. Figyelembe véve, hogy kérdőívet kitöltő tanító szakos hallgatók körében különösen magas volt a levelező tagozatos (63,4%- lásd a 4. sz. ábrát), illetve a teljes munkaidőben dolgozó (57,8%- lásd az 5. sz. ábrát) válaszadók aránya, az időhiányra vonatkozó magas említési arány nem meglepő.

Összességében tehát elmondható, hogy nincs komoly különbség a három képzési területen tanuló hallgatók múzeumtól való távolmaradásának indokai között: alapvetően külső okokat jelöltek meg legnagyobb problémaként. Ugyanakkor megemlítenéd, hogy a közösségsszervezés szakos válaszadók közül nyilatkoztak a legnagyobb arányban úgy, hogy unalmasnak tartják a múzeumokat, az óvodapedagógus diákok pedig a másik két szakhoz képest nagyobb arányban jelölték meg a távolmaradás okaként, hogy nincs olyan múzeum, ami érdekelné őket.

Múzeumlátogatási preferenciák

A közösségsszervező képzésben tanulók esetében a tárlatvezetés (24,2%) és a Múzeumok Éjszakája (20,7%) bizonyult a legnépszerűbb múzeumi programnak (lásd 13. sz. ábra). Jellemző körökben a múzeumi közönségprogramok látogatása, ugyanakkor a Múzeumok Majálisa és Múzeumok Őszi fesztiválja nem népszerű múzeumi rendezvény körökben, illetve nem jellemző, hogy részt vennének múzeumi közösségben vagy önkénteskedésben.

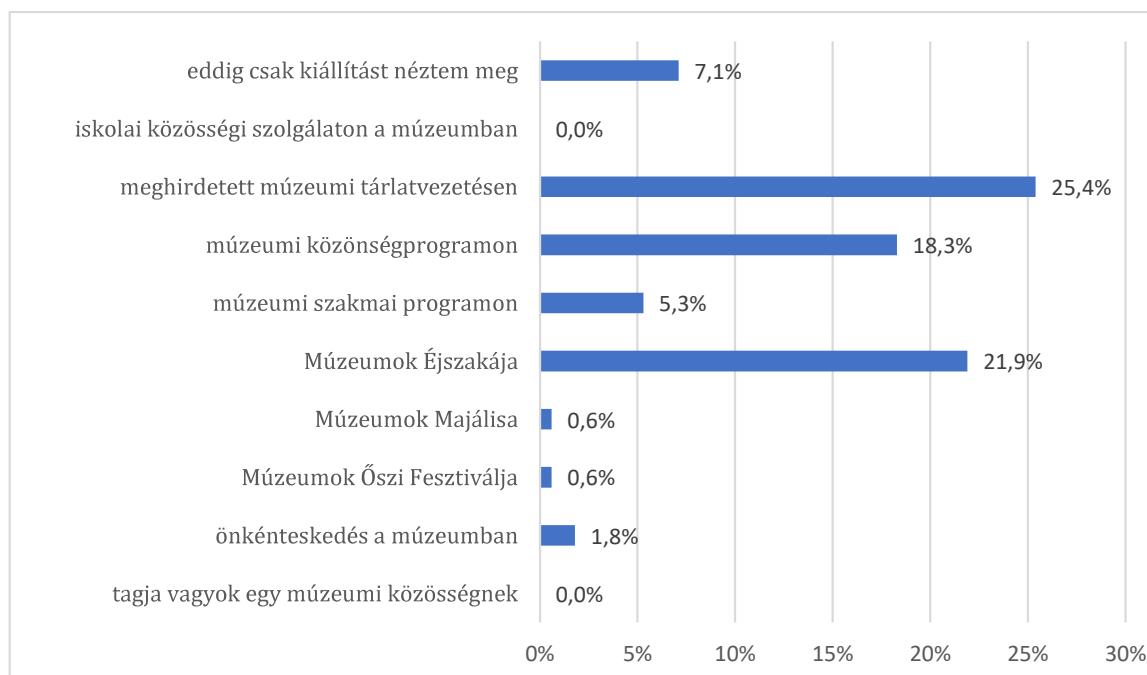
13. sz. ábra: A közösség-szervező hallgatók által látogatott múzeumi programok (N=192)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

A tanító szakosok körében ismételten a tárlatvezetés (25,4%), a Múzeumok Éjszakája (21,9%) és a múzeumi közönségprogram (18,3%) a legnépszerűbb rendezvények (lásd 14. sz. ábra). Múzeumi közösségnek egyikük sem volt tagja.

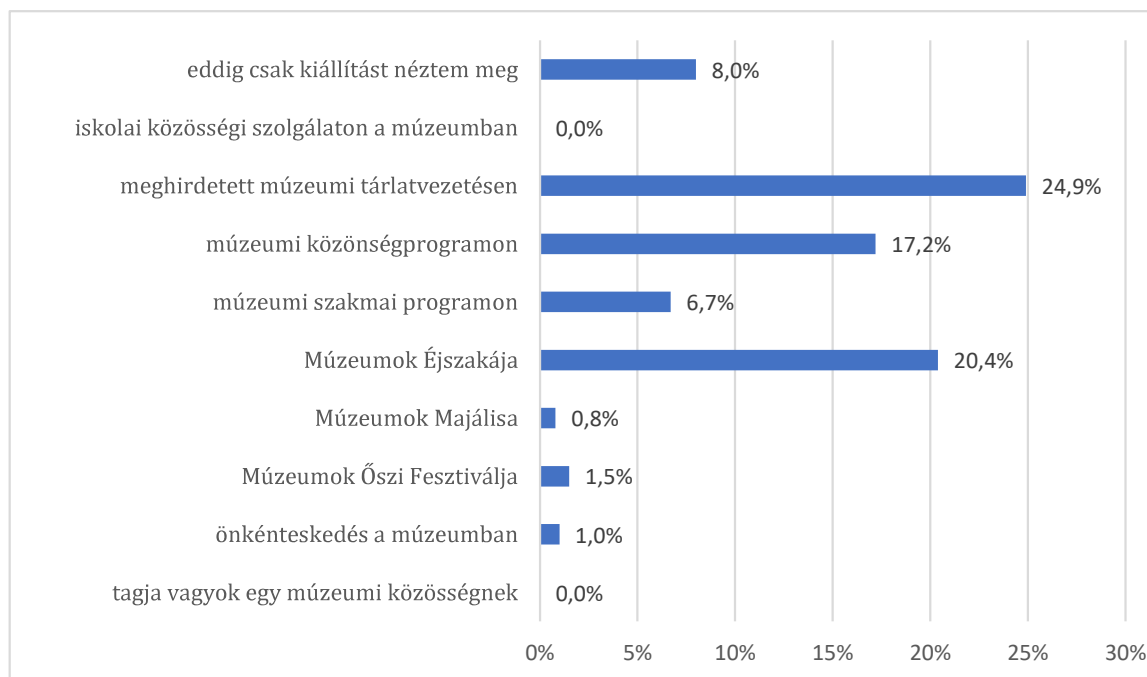
14. sz. ábra: A tanító szakos hallgatók által látogatott múzeumi programok (N=71)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Az óvodapedagógusok esetében is a tárlatvezetés a leggyakrabban látogatott program (24,9%), amit a Múzeumok Éjszakája (20,4%) és a múzeumi közönségprogramok (17,2%) követnek (lásd 15. sz. ábra). A tanítókhoz hasonlóan múzeumi közösségi tag egyikük sem volt.

15. sz. ábra: Az óvodapedagógus hallgatók által látogatott múzeumi programok (N=189)

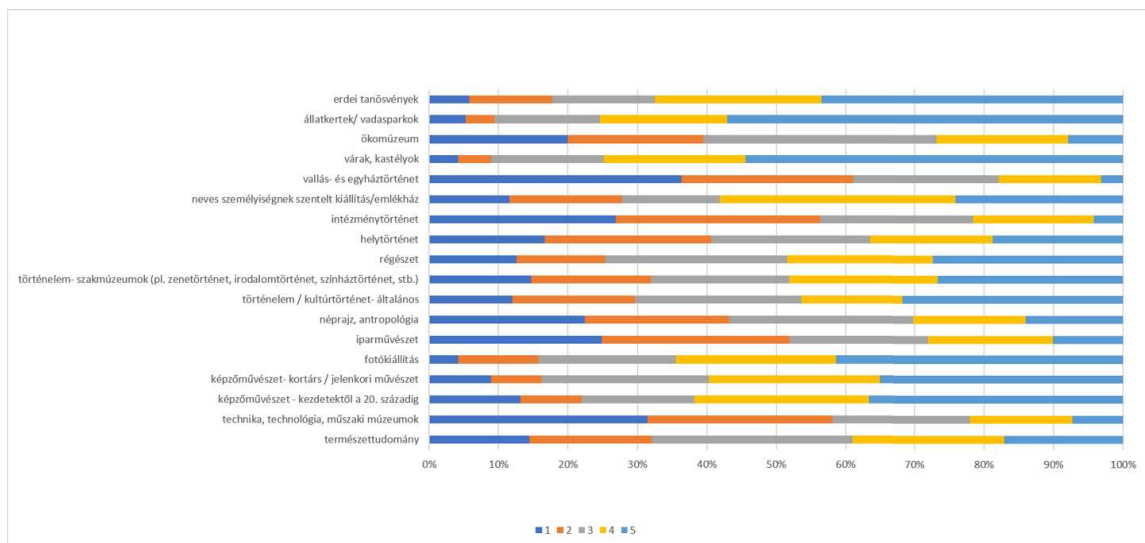

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

A kutatás továbbá feltárta, hogy milyen jellegű kiállítási témák és formák érdeklik leginkább a vizsgálatba bevont hallgatókat. A válaszadók összesen 18 lehetőséget értékelhettek egy 5 fokú Likert-skálán. A tartalmak elemzésekor a 4-es és 5-ös válaszlehetőségek eredményét összevonva közöljük.

A közösség-szervezés szakos hallgatók esetében az állatkertek, vadasparkok kerültek az első helyre (75,4%), melyeket szorosan követnek a várak, kastélyok (74,9%), valamint az erdei tanösvények (67,6%) (lásd 16. sz. ábra). A klasszikusabb múzeumi témakörök közül elől végzett a fotókiállítás, a 20. századig tartó és kortárs képzőművészet, melyeket a neves személyiségekről készült tartalmak követnek. A kevésbé népszerű témák között a vallási, technikai, intézménytörténeti és iparművészeti tárlatokat találjuk.

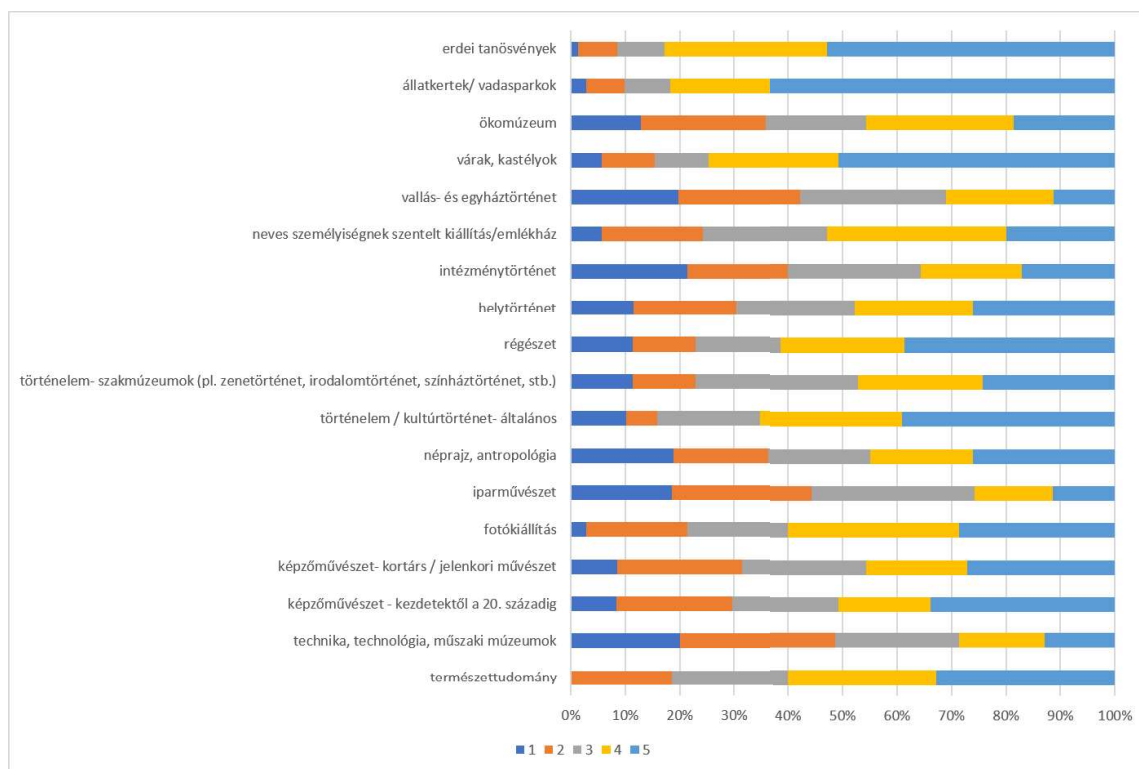
16. sz. ábra: A közösség-szervezés szakos hallgatók által kedvelt kiállítási formák, tartalmak (N=192)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

A tanító szakosok esetében sorrendet cserélt az első két helyezett a közösség-szervezőkhöz képest: számukra az erdei tanösvények a legnépszerűbbek (82,9%), melyeket az állatkertek követnek (81,7%). A harmadik helyen azonban itt is a várak, kastélyok szerepelnek (74,6%) (lásd 17. sz. ábra). A hagyományosabb kiállítási témák kapcsán is látunk változást: főként a történelmi (65,2%), a régészeti (61,5%) és a természettudományi (60%) jellegű kiállítások iránt érdeklődnek, ezt követik a fotókiállítások. A lista végén azonban ennél a csoportnál is az iparművészeti, technikai és a vallási tematikájú tárlatok szerepelnek.

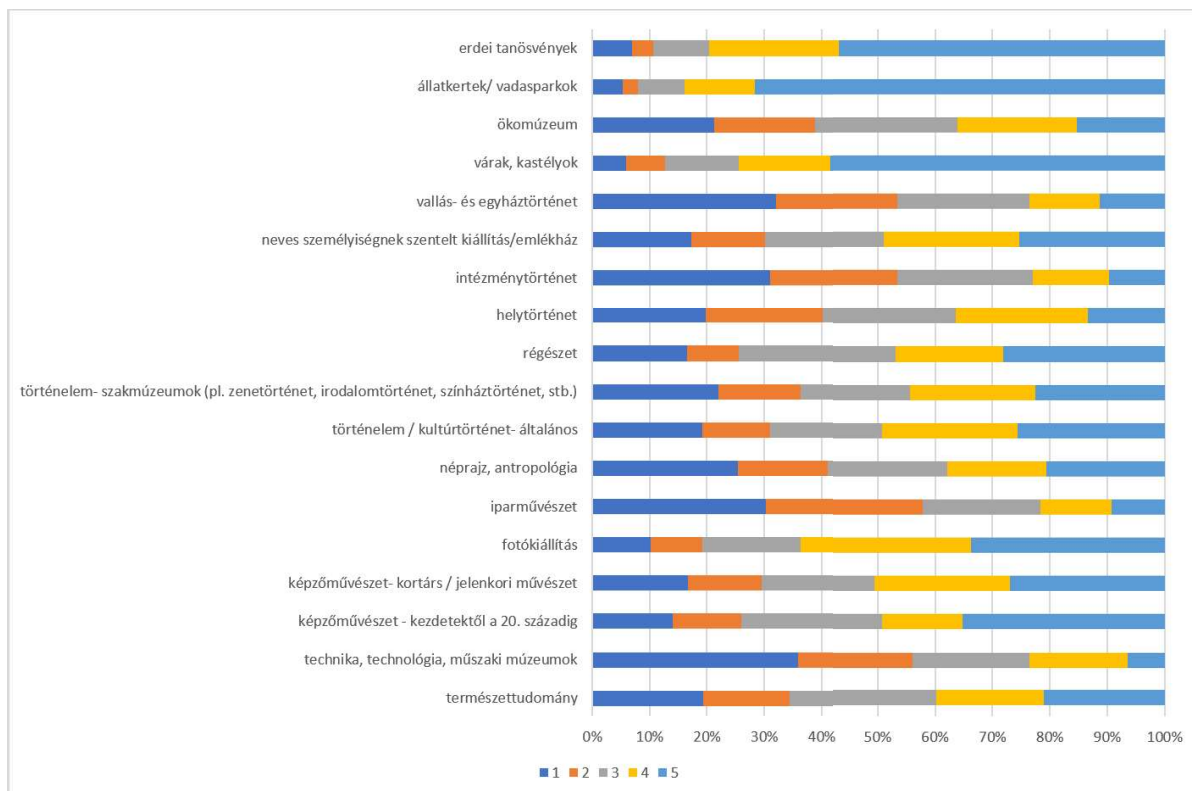
17. sz. ábra: A tanító szakos hallgatók által kedvelt kiállítási formák, tartalmak (N=71)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

Az óvodapedagógus hallgatók kiállítási témákkal kapcsolatos érdeklődése a közösségsszervezőkhöz hasonló mintázatot mutat. Esetükben is az állatkertek (84%), az erdei tanösvények (79,7%) és a várak, kastélyok (74,5%) a legnépszerűbbek, melyeket a fotókiállítás (63,6%), a kortárs képzőművészeti (50,6%), a 20. századig tartó képzőművészeti (49,2%), régészeti (49,2%) és a neves személyiségeket bemutató (49%) tárlatok követnek (lásd 18. sz. ábra). A legkevésbé kedvelt témák között ismét a vallási, technikai és intézménytörténeti tartalmakat találjuk.

18.sz. ábra: Az óvodapedagógus hallgatók által kedvelt kiállítási formák, tartalmak (N=189)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

A földrajzi távolság, az online múzeumi tartalmak és az információszerzés szerepe az egyetemi hallgatók múzeumhasználatában – összehasonlító elemzés 2020 és 2025 kutatásai alapján

Az óvodapedagógus, tanító és közösség-szervezés szakos hallgatók körében 2024 novembere és 2025 februárja között lebonyolított kutatás eredményei új perspektívát kínálnak a múzeumok és a felsőoktatási intézmények kapcsolatának értelmezéséhez azzal, hogy a látogatási szokások mellett a múzeumlátogatást befolyásoló körülményeket is vizsgálta. A földrajzi akadályokra, az információszerzési csatornákra és az online múzeumi tartalmak használatára vonatkozó eredmények különösen figyelemre méltóak, ha összevetjük őket a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (MOKK) 2020-ban 207 muzeális intézmény múzeumi szakembereinek és 20 felsőoktatási intézmény oktatóinak megkérdezésével végzett kutatásának adataival. Ez a kutatás érdekes lehet annak fényében is, hogy a felmért felsőoktatási-muzeális együttműködésekben az egyetemi karok és szakirányok között a pedagógia (39,74%) dominált (Nagy et al., 2020). A két kutatás földrajzi akadályokra, információáramlásra és online múzeumi tartalmakra vonatkozó megállapításainak vizsgálata rávilágíthat arra, hogy vajon a „kínálati” és a „keresleti” oldal hasonlóan látja-e ezeket a területeket.

Földrajzi távolság, mint akadály

A 2024-2025-ös hallgatói kutatás rámutat, hogy a földrajzi tényező, az időhiány, az információhiány és a belépőjegyek ára tekinthető a hallgatói múzeumlátogatás legfőbb akadályainak.

A 2020-as kutatásban a földrajzi távolság szintén meghatározó tényezőként jelent meg a múzeumok és a felsőoktatási intézmények közötti együttműködésekben. A kutatás online felmérésére válaszadó múzeumok 43%-ának volt a saját településén, 32,5%-nak pedig 50 km-en belüli településen található felsőoktatási intézménnyel kapcsolata. Az ennél távolabbi kapcsolatok aránya jelentősen alacsonyabb, ami a személyes jelenlétet és a rendszeres interakciót igénylő oktatási-módszertani együttműködések korlátjaként értelmezhető. Mindez megerősítést nyert a 2020-as kutatás kvalitatív részében is, amikor az interjúkban a múzeumok képviselői gyakran említették, hogy a helyi egyetemek hiánya vagy a közlekedési nehézségek akadályozzák a felsőoktatási együttműködések.

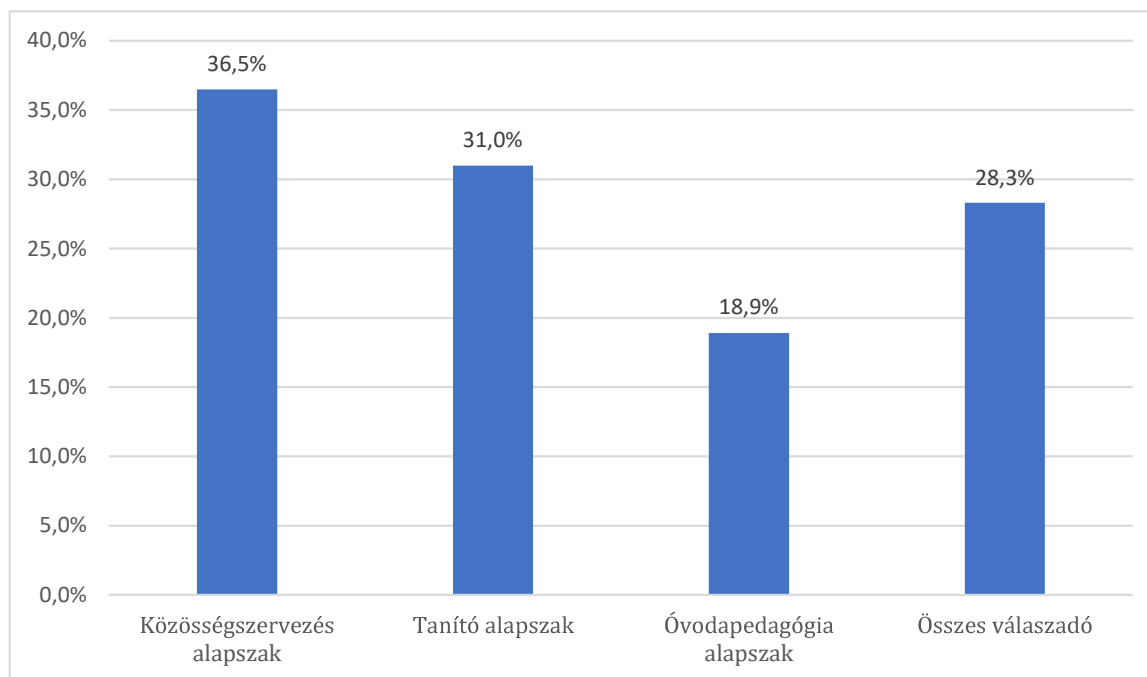
A két adat együttes értelmezése alapján a földrajzi távolság nem pusztán logisztikai kérdés, hanem kulturális hozzáférési problémává válik: ahol a múzeum és az egyetem távolsága 50 km-nél nagyobb, ott a kapcsolat gyakran nemcsak fizikai, hanem kommunikációs és intézményi értelemben is gyengébb. A földrajzi korlát hallgatói oldalról is alátámasztottnak látszik: a térbeli távolság náluk is visszatartó tényező a múzeumlátogatásban.

Online múzeumi tartalmak

A MOKK 2020-as vizsgálatának kvalitatív részében az egyetemi oktatók megfogalmazták, hogy milyen típusú digitális tartalmakat fogadnának szívesen a múzeumoktól. Egyértelműen a videós anyagokat, rövid, látványos, oktatási célra is felhasználható múzeumi tartalmakat hiányolták leginkább. A legtöbb felsőoktatási partner a múzeumi digitalizációt nem a gyűjteményi hozzáférés, hanem az oktatás innovációs lehetősége felől értelmezte: az online videók, digitális játékok és tananyaghoz illesztett prezentációk iránti igény már akkor körvonalazódott.

Bár 2020 óta, elsősorban a Covid-19 járvány okozta múzeumlátogatási korlátozások hatására jelentősen megnőtt az online múzeumi tartalmak száma, a 2025-ös adatok azt mutatják, hogy a hallgatók körében az online múzeumi tartalmak használata továbbra is alacsony szintű: mindössze a megkérdezettek 28,3%-a nyilatkozott úgy, hogy használ ilyen felületeket. A vizsgálat jelentős különbségeket tárt fel a három vizsgált szak hallgatói között az online múzeumi tartalmak fogyasztása tekintetében. Míg a közösség-szervezés alapszakos hallgatók 36,5%-a, a tanító szakos diákok 31%-a, addig az óvodapedagógiát tanuló válaszadók csupán 18,9%-a használja a múzeumok által kínált online tudásközvetítési lehetőségeket (lásd 19. sz. ábra).

19. sz. ábra: Az online múzeumi tartalmak igénybevétele közötti különbség szakok szerinti bontásban (N=453)

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

A kutatásban részt vett hallgatók leginkább információt gyűjtenek (36,6%), videókat (34,4%) és virtuális kiállításokat (29,8%) néznek, továbbá adatbázist és online gyűjteményeket használnak (28%) a múzeumi honlapokon. Legkevesebb tapasztalatuk az online múzeumi tudásközvetítés területén az online programokon való részvétel (14,1%) kapcsán van, továbbá nem jellemző körükben a múzeumi podcastok hallgatása (14,1%).

A 2020-as kutatás egyetemi oktatóinak múzeumi videókra vonatkozó válaszaival összevetve, a 2024-2025-ös kutatás eredményei alapján a hallgatóknál is népszerűek az ilyen jellegű tartalmak, elsősorban a közösségi médiafelületeken közzétett videók tekintetében. A múzeumi közösségi média oldalakon a hallgatók körében a videós bejegyzések (52,4%) kedveltségét csak a fotós tartalmak (75,9%), és az események (55,1%) előzték meg. Ez arra utal, hogy a hallgatók információszerzése alapvetően vizuális, de nem interaktív jellegű: a múzeumi online jelenlétet inkább inspirációs, mintsem tanulási vagy közösségi forrásként kezelik.

A 2025-ös adatok világosan mutatják, hogy a fiatal felnőtt korosztály számára a személyes jelenlét, az interaktivitás és az élményszerűsége alapuló múzeumi programok bírnak vonzerővel.

A múzeumi tartalmak oktatási integrációja és az élményorientált részvétel közötti különbség a következő évek egyik legnagyobb kihívása lehet a tudásmenedzsment szemszögéből: hogyan lehet a múzeumi digitális tartalmakat úgy fejleszteni, hogy azok egyszerre szolgálják az oktatási célokat és az egyetemi hallgatók, a fiatal felnőttek élménykereső motivációit?

Az online tér tehát nem oldotta fel a földrajzi távolság problémáját, hanem új, „digitális távolságot” teremtett: a hallgatók rendelkeznek digitális eszközökkel és készségekkel, de az online múzeumi tartalmak kevésbé érik el az egyetemi hallgatók ingerküszöbét, vagy egyáltalán nem is jutnak el a hallgatókhoz és az oktatókhoz.

Az információszerzés és a kommunikációs csatornák aszimmetriája

A 2025-ös felmérésben a válaszadók 30,9%-a jelölte meg az információhiányt mint a múzeumlátogatás egyik akadályát. Az információszerzési forrásokat vizsgálva kiderül, hogy a hallgatók számára legfontosabb csatornák a közösségi médiafelületek, mindenekelőtt a Facebook (51%), ezt követik az online hirdetések (40,9%), a barátok és család (40–36%) és az online hírportálok (37,6%). Ezzel szemben az egyetemi környezet – amely a hallgatók életének legszorosabb intézményi tere – alig jelenik meg a kommunikációs térben: az egyetemi oktatókat csak a válaszadók ötöde (20,4%), az egyetemi hírfelületeket pedig mindössze 7,6% említette. A hallgatói önkormányzat (HÖK) csatornáin való informálódás még ennél is ritkább (4%).

Egyértelműen kirajzolódik tehát az a kommunikációs paradoxon, amelyre a MOKK kutatása már 2020-ban felhívta a figyelmet: a múzeumok – egyetemek együttműködési akadályaként az online kérdőívre válaszadók 41,7%-a jelölte meg, hogy az egyetemi oktatók nem ismerik a múzeumi tanulásban rejlő lehetőségeket. De ahhoz, hogy ez megváltozzon, a múzeumok részéről nagyobb aktivitásra lenne szükség a felsőoktatás irányába. A 2020-as kutatásban ugyanis azok a múzeumok, amelyeknek nem volt kapcsolata felsőoktatási intézménnyel (a megkérdezettek 27%-a), kiemelkedő arányban (58,93%) azt jelölték meg, hogy nem merült fel erre vonatkozó igény a felsőoktatási intézmény részéről – vagyis a felsőoktatás kezdeményezésére vártak.

A felsőoktatási intézmények tehát nem közvetítik a múzeumi információkat (amelynek legfőbb oka, hogy nem megfelelő a múzeumok kommunikációja a felsőoktatási intézmények irányába), a múzeumok ezáltal nem tudják hatékonyan megszólítani a hallgatói közönséget az egyetemi kommunikációs struktúrákon keresztül.

Összegzés

A három vizsgált képzési terület hallgatóinak múzeumlátogatási szokásai összességében mérsékelt aktivitást mutatnak, ugyanakkor a szakok között jól azonosítható eltérések figyelhetők meg. A közösségsszervezés alapszakos hallgatók bizonyultak a legaktívabb múzeumlátogatóknak. A tanító és óvodapedagógus hallgatók körében az évente egyszeri vagy kétszeri múzeumlátogatás dominál, miközben az óvodapedagógusok esetében volt a legmagasabb a múzeumot egyáltalán nem látogatók aránya.

A látogatási motivációk tekintetében mindhárom csoportban a kiállítások iránti érdeklődés, a kíváncsiság és a kikapcsolódás igénye jelent meg meghatározó tényezőként. A közösségsszervező hallgatókat erőteljesebben motiválja a kulturális élményszerzés és az utazásokhoz kapcsolódó múzeumlátogatás, míg a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók esetében a rekreációs funkció hangsúlyosabb.

A múzeumtól való távolmaradás elsődleges akadályai valamennyi csoportban külső tényezőkhöz kapcsolódtak, elsősorban az időhiányhoz, a múzeumok elérhetőségéhez és az információhiányhoz.

A három vizsgált szak hallgatóinak múzeumlátogatási preferenciái számos hasonlóságot mutatnak: míg a természeti és élményközpontú helyszínek mindhárom hallgatói csoport részéről kiemelt érdeklődést váltanak ki, a vallási, technikai és intézménytörténeti tematikájú kiállítások a legkevésbé vonzóak. A klasszikus múzeumi kiállítások közül az óvodapedagógus és a közösség-szervezés szakos hallgatók elsősorban a fotókiállítások, valamint a képzőművészeti és a neves személyiségeket bemutató tárlatok iránt érdeklődnek, a tanító szakosok körében ugyanakkor a történelmi, régészeti és természettudományi kiállítások élveznek nagyobb népszerűséget. Ez az eltérő érdeklődési mintázat összefüggésben állhat azzal, hogy a tanító szakos válaszadók átlagéletkora a másik két szakon tanuló hallgatókhoz viszonyítva számottevően magasabb volt.

A múzeumi tanulás felsőoktatási integrációjának előmozdítása szempontjából szükséges lenne a múzeumok és egyetemek közötti közvetlenebb kapcsolódás, illetve a két intézmény közötti, jelenleginél hatékonyabb információáramlás. Mind a múzeumi munkatársak, mind az egyetemi kollégák számára érdemes lenne egyértelművé tenni, hogy a múzeumok kiváló tanulási színterei és partnerei lehetnek a közoktatás mellett a felsőoktatásnak is. Mindhárom vizsgált képzési területen stratégiai jelentőséget kellene biztosítani a múzeumi tanulási lehetőségek és tudásmegosztási módszerek átadásának, továbbá a múzeumokkal szembeni nyitottság erősítésének, hiszen a későbbi óvodapedagógusok, tanítók és közösség-szervezők fontos szerepet tölthetnek be a múzeumi kultúra és tudás közvetítésében. A három vizsgált képzési területen tanuló hallgatók számára a múzeumoknak nem pusztán látogatói élményt kell kínálniuk, hanem olyan módszertani tudást is, ami a későbbi pedagógiai, illetve közösség-szervezői gyakorlatukban alkalmazható. Érdemes lenne mind a pedagógusképzésben tanuló diákok, mind a közösség-szervezés szakos hallgatók számára kurzusokhoz kapcsolódóan olyan múzeumi foglalkozásokat és hospitálási lehetőségeket rendszeresíteni, amelyek a hallgatókat nemcsak látogatóként, hanem leendő kulturális közvetítőként, aktív módon is bevonják.

A hallgatók bevonását elősegítheti az egyetemek és múzeumok közötti strukturáltabb együttműködési formák kialakítása is. Ennek egyik lehetséges eszköze olyan hallgatói részvételen alapuló múzeumi közvetítői programok létrehozása, amelyek a kortársak bevonásával támogathatják a múzeumi kezdeményezések hatékonyabb elérését a felsőoktatási közösségek körében. Az egyetemisták sikeres megszólítása érdekében a múzeumoknak továbbá érdemes lenne a jelenleginél szélesebb körben kínálni közösségi élményre építő programformákat (pl. közösségi alkotóprojektek).

Az információs akadályok csökkentése érdekében szükséges lenne a múzeumi ajánlók és programnaplók felsőoktatási intézmények online felületein és rendszerében történő közzététele.

A hallgatók múzeumi részvételének erősítésében nem csupán a múzeumi kínálat fejlesztése, hanem a múzeumok és a felsőoktatási intézmények közötti együttműködések

erősítése is fontos szerepet játszhat. Ennek érdekében indokolt lehet olyan, közösen kialakított programok és az egyetemi oktatásba integrált múzeumi tanulási alkalmak fejlesztése, amelyek a hallgatók élethelyzetéhez, érdeklődéséhez, szakterületéhez és digitális kommunikációs preferenciáihoz igazodnak, miközben egyaránt támogatják a szabadidős múzeumlátogatást és a szakmai kompetenciák fejlesztését.

Irodalomjegyzék

- Felsőoktatási Információs Rendszer (n.d.). *Országos létszámstatisztika* (2025). <https://firstat.oh.gov.hu/orszagos-letszamstatisztika> Letöltés dátuma: 2025. november 3.
- Hegedűs, A. (2016). Egyetemisták és kultúrafogyasztás. *Tudásmenedzsment*, 17(1), 99-108. https://btk.pte.hu/sites/btk.pte.hu/files/hfmi/muzeumandragogiai_konferencia.pdf
- Hegedűs, A. (2024). *A szegedi egyetemisták múzeumképe: A múzeumok mint változó tanulási terek egy egyetemi városban.* Doktori disszertáció. Debreceni Egyetem. <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/eeaeb0b4-a2cb-4a40-af2a-da52936580b2/content>
- Nagy, M., Pacsika, M., & Szu, A. (2020). *Múzeum és felsőoktatás. Kutatási jelentés I.* Múzeumi iránytű 31.1. Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ. <https://mokk.skanzen.hu/admin/data/file/20211008/mi31-2.pdf>
- Reisz, T. (2019). A pedagógusjelöltek múzeumpedagógiai tapasztalatai. *Tudásmenedzsment*, 20(1), 31–41. https://btk.pte.hu/sites/btk.pte.hu/files/files/tudasmenedzsment_xx1szam.pdf

Melléklet

1. sz. melléklet: „A felsőoktatásban tanuló hallgatók múzeumokkal kapcsolatos igényeinek és tapasztalatainak feltárása” c. kutatásba bevont felsőoktatási intézmények szervezeti egységei

Forrás: A kutatócsoport saját adatbázisa, 2025

- 1) Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
- 2) Debreceni Egyetem Gyermekeknevelési és Gyógypedagógiai Kar
- 3) Eötvös Loránd Tudományegyetem Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ
- 4) Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar
- 5) Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Pedagógiai Kar
- 6) Gál Ferenc Egyetem Pedagógiai Kar
- 7) Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
- 8) Nyíregyházi Egyetem Óvó- és Tanítóképző Intézet
- 9) Pannon Egyetem Humántudományi Kar
- 10) Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
- 11) Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar
- 12) Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
- 13) Szegedi Tudományegyetem JGYPK
- 14) Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar